

Kézikönyv képviselőknek (is)

Szente Zoltán: *Bevezetés a parlamenti jogba*

A demokratikus jogállamok államszervezetének kiemelkedő szereppel bíró, központi intézménye a parlament. Szente Zoltán alkotmányjogász ezen intézmény jogi alapjainak átfogó és rendszeres bemutatására vállalkozott most megjelent *Bevezetés a parlamenti jogba* című munkájában. Az aprólékosan, nagy körültekintéssel és szakismerettel szerkesztett mű mentes mindennemű politikai ítéletalkotástól, vezérfonala „a közjogi logika, s nem a politikum szabályrendszere”. Ezzel együtt a szerző minden fontosabb vitás kérdésben kifejti álláspontját, megokolja és elhatárolja a konkurens elméletektől. Mindvégig hangsúlyozza a hagyományok és a politikai erőviszonyok a parlamentek működésére gyakorolt együttes befolyásának fontosságát, a tradíciótiszteltet és a politikai harc egymásnak feszülő ellentétét.

Először magának a parlamentnek, illetve a parlamenti jognak a fogalmát tisztázza, utána részletezi az intézmény funkcióit, és elhelyezi az állami hatalomgyakorlás intézményrendszerében. Külön fejezetet szentel az országgyűlések szerkezetének ismertetésére, aprólékosan mutatja be a kamarák viszonyát és szerveződésük módjait. A negyedik fejezetben a képviselői intézményének és a képviselők jogállásának elvi alapjait vizsgálja a könyv szerzője, majd rátér a parlament működését szabályozó rendelkezésekre, történelmi kialakulásukra és a fegyelmi jog bemutatására. Ezek után a parlamentek alapvető tevékenységét, a törvényalkotást meghatározó jogintézményeket tekinti át. A nyolcadik, egyben utolsó fejezetben pedig a törvényhozó és a végrehajtó hatalmi ágak egymáshoz való lehetséges viszonyait ismerteti, részletesen kitérve a különböző kormányformákra, a kormány parlamenti és a parlament kormány általi ellenőrzésére. A könyv egé-

szére igaz, hogy az alapvető modellek jogdogmatikai bemutatásán túllépve először jellemez, majd tipizál, és megemlíti a kivételeket. Példatára bőséges, számos skandináv és dél-európai országra is kiterjed. Erénye a tanulmányoknak, hogy nem Magyarország-centrikus, nem hasonlít mindent a magyar parlamentáris rendszerhez, inkább csak elhelyezi hazánkat a tipológiában. A politikusok megnyugtatóra legyen mondva, a bőséges példatár alapján állítható, hogy a legtöbb kérdésben szinte mindenre és mindennek az ellentétére lehet nemzetközi példát találni.

A rendszerváltozás utáni Magyarország politikai vitáinak visszatérő problémája a parlament korparatív második kamarájának létrehozása és a nemzeti és etnikai kisebbségek saját jogú törvényhozási képviselőinek beépítése a magyar parlamentáris rendszerbe. A politikai spektrumnak szinte minden szegmenséről hallani olyan véleményeket, amelyekben ezen intézmények felállításának szükségessége mellett érvelnek. Úgy gondolom, a szerző ezen ügyekkel kapcsolatban kifejtett álláspontját nyugodt szívvel ajánlhatom az országgyűlési képviselők figyelmébe, mivel ellenérvei megfontolandók. El kell ismernünk, hogy mivel a törvényhozás politikai tevékenység, a képviselőlet is célszerű a politikai kiválasztás elvére helyezni, hiszen ennél célravezetőbbet még nem találtak ki. Továbbá az alsóház pusztá megkettőzése a törvényhozási folyamat lelassulását eredményezné, ami rendszerváltó helyzetünkre való tekintettel akadályozná az EU-jogharmonizáció menetét, és így a jogrendszerünk átalakítása is késedelmet szenvedne. A kisebbségek „államalkotó” szerepének törvényhozási kifejezésével pedig az a problé-

ma, hogy ez a képviselői alap összeegyeztethetetlen az általános választójog elvével, másrészt vitatható az is, hogy miért pont ezen kisebbségi ismérvek nyerének saját jogon képviselőletet.

Ezen praktikus megfontolások után ajánlhatom a könyvet minden olyan érdeklődőnek, akit foglalkoztat az országgyűlések felépítése és működése. Elmondja például, hogy az angol alsóházban a szavazásra hívó csengő nemcsak az üléstermekben és a Westminster folyosóin szól, hanem egy-két, a környéken található kocsmában is. Vagy hogy a holland képviselőházban a név szerinti szavazásoknál – a névsorban előrébb szereplőket védendő – mindig kisorsolják, hogy az ábécé melyik betűjétől kezdjék a szavazást.

Végül még egy aktualitás, a könyv az 1997-es állapotokat rögzíti, így nem kerülhettek bele olyan megjegyzések, amelyek 1998 „legfőbb” politikai szenzációjának, az úgynevezett Lewinsky-afférnak a következményeit tárgyalják. Így vallanak különös megfontoltságra a következő sorok az *impeachment* jogintézményéről: „Ez (tudniillik a politikai egyetértésen alapuló döntéshozatal) alkalmas, sőt a legalkalmasabb a politikai felelősség megállapítására, de felettébb kétséges egy jogi típusú felelősség kimondása kapcsán. A parlamenti képviselők azután nagyrészt nem gyakorló jogászok, speciális jogi szakértelmük aligha vetekedhet, mondjuk, egy felsőbbfokú tagjaiéval. Márpedig az ország legfőbb közjogi méltóságai cselekedeteinek megítélése súlyos társadalmi következményekkel járhat. Vajon nem éppen ez a tény igényelne különleges, ám rendes bírói eljárást?”

A kérdés jó. A választ már tudjuk. (*Budapest, Atlantisz Kiadó, 1998*)

Szigetvári Viktor